SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:803

av Magdalena Hermelin (M)

Ökad transparens och jämförbarhet i offentliga tillsynsavgifter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en enhetlig och offentligt tillgänglig redovisning av kommunala och statliga tillsynsavgifter, inklusive avgifternas beräkningsgrunder och kostnadsutveckling, i syfte att öka transparensen, möjliggöra jämförelser och identifiera omotiverade avgiftsskillnader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Företag i Sverige omfattas av en rad olika offentliga tillsyns- och kontrollsystem. Tillsynen fyller en viktig funktion för att säkerställa att lagar och regler följs och att verksamheter bedrivs på ett ansvarsfullt sätt. Men tillsynen måste också vara rättssäker, effektiv och proportionerlig. Företagen ska kunna förstå vad de betalar för och hur avgifterna har beräknats.

Kommuner och statliga myndigheter tillämpar olika avgiftsmodeller och timtaxor. Skillnaderna kan vara motiverade av lokala kostnader, verksamheternas risker och tillsynens omfattning. Samtidigt är det svårt för företagare att bedöma om avgifterna är rimliga och varför jämförbara verksamheter kan möta olika kostnader. Kommunallagens självkostnadsprincip sätter gränser för kommunernas avgiftsuttag. Den innebär däremot inte att företag på ett enkelt sätt kan jämföra hur tillsynsavgifter beräknas och utvecklas mellan olika kommuner. Det har också genomförts reformer för att skapa en tydligare koppling mellan utförd kontroll och avgiftsuttag. Efterhandsdebitering används redan inom livsmedelskontrollen och kan tillämpas inom andra tillsynsområden.

Nästa steg bör därför vara att öka insynen i själva avgiftssystemen. En nationellt samordnad och offentligt tillgänglig redovisning skulle kunna göra det möjligt att jämföra timtaxor, avgiftsmodeller, beräkningsgrunder och avgifternas utveckling över

tid. Redovisningen bör utformas så att den bygger på befintliga uppgifter och inte skapar ytterligare administrativ belastning för kommuner eller myndigheter.

Med bättre jämförbarhet blir det lättare att identifiera omotiverade skillnader, sprida effektiva arbetssätt och stärka företagens möjligheter att granska sina kostnader. Syftet är inte att införa en och samma avgift i hela landet.

Syftet är att säkerställa att skillnader kan förklaras och att offentlig tillsyn bedrivs så effektivt och transparent som möjligt. Företag ska följa de regler som gäller. Men de ska också ha möjlighet att förstå, jämföra och granska vad den offentliga tillsynen kostar.

Magdalena Hermelin (M)